

Motion till riksdagen

1989/90:Jo406

av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)

Fisket

Inledning

Svenska vatten, hav, sjöar och vattendrag utgör en värdefull tillgång som måste vårdas och tas till vara på ett betydligt bättre sätt än tidigare. De tillgångar som finns av fisk och skaldjur räcker inte för våra behov, men kan genom bättre vård och skötsel ge betydligt mera. Sverige har stort behov av fisk. Den stora importen borde till stor del kunna ersättas av svenskfångad fisk och svenska fiskprodukter. Vattens värde som rekreationskälla får heller inte förbises.

Fisket

Det svenska yrkesfisket har stor betydelse för vår folkförsörjning och för samsättningskapande verksamhet i känslig miljö. Från försvars- och beredskapssynpunkt är fiskeflottan, bemannad med dugligt sjöfolk, värdefull.

Sveriges talrika sjöar är en tillgång som alltför dåligt utnyttjas. Avkastningen kan genom olika åtgärder såsom kalkning och utplantering mångdubblas. Genom att påverka stat, kyrka och kommuner att arrendera ut vatten kan arbetstillfällen skapas för fler insjöfiskare än vad som finns i dag. Bildande av fiskevårdsområden ger möjlighet för allmänheten till sportfiske och därmed inkomster till fiskerättsinnehavaren. Insjöarnas fiskebestånd är en livsmedelsreserv vid avspärning och livsmedelsbrist.

Sportfisket har fått en allt större omfattning. Gjorda utredningar visar att cirka två miljoner svenskar någon gång om året fiskar som fritidssysselsättning. Detta är en vällovlig verksamhet som kan bedrivas av alla människor utan stora kostnader för den enskilde. Den ger naturupplevelser och den bidrar i någon mån till familjens matförsörjning.

En förutsättning för ett framtida sport- och yrkesfiske är omsorgen om miljön. Försurningen och föroreningen av våra vatten måste stoppas. Det är en fråga som måste behandlas både nationellt och internationellt, då föroreningarna från luften och från land med vind och strömmar förs långa vägar.

Stora vattenområden är idag fisktomma och bottarna döda till följd av syrebrist eller utsläpp av föroreningar. Fiskarter av stor ekonomisk betydelse för yrkesfisket – som torsk, plattfisk, havskräfta m.fl. – har minskat drastiskt och på sina håll helt försvunnit.

Under 1988 har det inträffat två saker som skapar oro inom fiskarkåren. Det första var det EFTA-avtal Sverige skrev under i mars om en fullständig liberalisering av handeln med fiske och fiskprodukter. Avtalet kan i värsta fall leda till en snedvriden konkurrens där stödet till det svenska fisket tas bort men blir kvar i annan form i våra konkurrentländer Island och Norge. Enligt vår mening skall det svenska fisket få konkurrera på lika villkor med omvärlden.

Det andra är den enmansutredning som nyligen avlämnat sitt betänkande med förslag som, om de genomförs, allvarligt kan försämra förutsättningarna för det svenska fisket.

Utredaren föreslår en snabb avveckling av det stöd till fisket som utgår genom det normprissystem som tillkom efter riksdagsbeslutet 1978. EFTA-avtalet ger möjlig tid för avveckling till och med 1993. Denna bör därför kunna ske under ordnade former och med iakttagande av vad som sker i våra konkurrentländer, i första hand Norge och Island. För att tillförsäkra svenskt fiske en framtid krävs en noggrann planering. Svenskt fiske måste få arbeta under samma villkor som övriga EFTA-länder.

Genom överenskommelsen med Sovjet om uppdelning av den s.k. vita zonen erhöll Sverige ett värdefullt vattenområde där det finns goda reproduktionsområden för torsk och uppväxtområden för lax. Från svensk sida har man genom överenskommelse med EG kraftigt trappat ner deras fiske. Detta var värdefullt för torskbeståndet i Östersjön och skapar bättre förutsättningar för laxens fortbestånd och återvandring till de outbygda älvarna.

Internationella avtal

Handelsavtalet med EG från 1972 har satt svenskt fiske och svensk beredningsindustri i en situation som innebär en minimal tillgång till den europeiska marknaden. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen sålde, enligt vår mening, ut svenskt fiske. Genom det s.k. anpassningsavtalet 1986 gav den EG tillgång till svenskt fiskevatten genom att byta kvoter mot handelslättnader. De lättnader som erhöles var obetydliga och har dåligt kunnat utnyttjas, då EG-byråkrati och förordningar lagt hinder i vägen. Att byta tulllättnader mot fisktillgångar är inte heller rimligt och Sverige har aldrig, trots sin stora fiskimport, skaffat svenskt fiske några fördelar genom att ge andra fisknationer tillgångar till svensk marknad.

Vi konstaterar också att Sverige inte tagit till vara anpassningsavtalets möjligheter att minska EG:s fiskekvoter. I avtalet finns intaget en passus om att när den svenska kvoten av torsk understiger 40 000 ton skall EG:s torskkvot minska med 10 procent av det som är mindre än 40 000 ton. Då anpassningsavtalet ingicks var vita zonen fortfarande internationellt vatten och ingick inte i avtalet. Detta har i anslutning till första årets överenskommelse med EG bekräftats. Då den svenska kvoten totalt uppgår till 44 000 ton faller minst 10 000 ton på detta område, varför kvantiteten inom det område som omfattas av anpassningsavtalet, inte överstiger 34 000 ton. Det skulle ha reducerat EG:s kvot med 600 ton vilket ej skett.

Vi anser därför att avtalet mellan Sverige och EG vad avser bytet av fiske-

rättigheter mot tullåttnader skall omförhandlas, och att intill dess avtalet ändras eller upphör Sverige skall tillvarata sina rättigheter i enlighet med ingånget avtal.

Mot. 1989/90
Jo406

Miljön

Arbetet för en renare miljö måste intensifieras. Reduceringen av svenska utsläpp i luft och vatten måste fortsätta. Norges förstörelse av de nordbohusländska vattnen och Finlands utsläpp i Bottenviken måste bli föremål för påtryckningar och intensiva förhandlingar. Utsläppen från staterna runt Östersjön måste minska, liksom utsläppen till Nordsjön som med havsströmmarna förs in till våra kuster.

Ett annat och nytt hot mot miljön är den planerade oljeutvinningen i Östersjön. Överenskommelse måste träffas med berörda stater om skydd av miljön och havsbotten. För att oljeborrning på svensk kontinentalsockel skall få äga rum måste högt ställda krav uppfyllas. Vi anser vidare att oljeutvinningen i Östersjön måste omgärdas av sådana föreskrifter att vattenmiljö och havsbotten inte skadas, och att fisket hålls skadeslöst om skador uppkommer.

Tippning av muddermassor som förstör fiskeplatserna måste upphöra och länsstyrelser och konsessionsnämnd måste iakttaga betydligt större restriktivitet när det gäller att bevilja tillstånd. Muddermassor bör utom i undantagsfall kunna placeras på land som utfyllnad. Vi anser också att tippning av sten och muddermassor inte får ske så att de förstör fiskeplatser eller lekområden. Vi anser att det krävs utökad forskning och ett utökat internationellt samarbete för att skydda havs- och vattenmiljön.

Beståndsvård

Bortfallet av laxreproduktion i de utbyggda älvarna kompenseras genom utsättning av smolt och laxungar. Det sker även utsättningar utöver detta bl. a. av sportfiskeorganisationer och av prisregleringsmedel. Övriga länder runt Östersjön, särskilt Finland, har under senare år ökat sina utsättningar och det finns i dag en god laxstam i Östersjön. För 1990 har Sverige ytterligare reducerat EG:s fiske i den s.k. vita zonen av såväl torsk som lax. Detta är en riktig väg som bör fortsättas.

Trots att laxstammen är god i Östersjön är det viktigt att öka den naturliga reproduktionen för att garantera en bred och god genetisk bas. Främmande arter borde inte få utsättas och de finska utsättningarna av Nevalax i Bottenhavet bör stoppas.

En grundläggande princip för det fortsatta arbetet bör därför vara att bibehålla så många naturliga lekplatser som möjligt och tillse att ett tillräckligt stort antal lekmogna individer kan nå dessa.

Sverige bör arbeta för en reduktion av laxfisket i laxens uppväxtområden varför en överenskommelse om totalt uttag (TAC) bör komma till stånd. Fördelningen inom denna TAC bör göras inte enbart med hänsyn till traditionellt fiske utan i första hand med hänsyn till vattenareal och reproduktion.

På enskilt vatten är det i grunden fiskevattenägarna som har det direkta ansvaret för fiskevården. Inslaget av så kallat allmänintresse är dock stort,

varför bidrag utgår till vattenägarnas kostnader för bildande av fiskevårdsområden.

Mot. 1989/90
Jo406

I budgetpropositionen påstås nu att fristen för bildande av fiskevårdsområden upphör med utgången av 1990. Det föreslås också att statsbidrag inte längre bör lämnas för att bilda fiskevårdsområden.

Enligt vår mening är det angeläget att fiskevårdsområdesbildande fortsätter och såvitt vi kan finna står ingenting i lagen 1981:536 att det inte skulle gå att bilda fiskevårdsområden även efter 1990.

Det allmänna borde ha ett stort intresse av att det bildas fiskevårdsområden även efter 1990. Möjligheten till såväl bildande som till statsbidrag bör kvarstå.

Sammanställningar från fiskeristyrelsen visar att ansökningar om bidrag till fiskevård inklusive bildande av fiskevårdsområden långt överskrider avsatta medel. Det är enligt vår uppfattning viktigt att bildandet av fiskevårdsområden inte avstannar i brist på statsbidrag.

Det fria handredskapsfisket på södra ostkusten

Genom riksdagsbeslutet om fritt handredskapsfiske på södra ostkusten gjordes stora intrång på vattenägarnas urgamla rätt till fiske, i de flesta fall utan ersättning för förluster och intrång.

De som utnyttjade sin fiskerätt för yrkesmässigt fiske har fått vidkännas förluster genom att redskapen skadats och förflyttats. Naturen har utsatts för ett ökat slitage och störningar av fågel- och djurlivet har inte kunnat undvikas.

Hur stora skador som uppstått och hur stora förluster som åsamkats den enskilde har inte utretts.

Vi anser det vara värdefullt om en utvärdering kom till stånd som belyser konsekvenserna av riksdagens beslut och föreslår att en sådan göres.

Fiskeflottan

Sverige behöver för sitt försvar och för att kunna utnyttja sina fiskekvoter en fiskeflotta som ger folket ombord trygghet, säkerhet och en god arbetsmiljö. En stor del av de cirka 500 fiskeskepp som finns är gamla och omoderna och behöver bytas ut. Fiskarna har sedan många år tillbaka haft möjlighet att erhålla s.k. fiskerilån till förmånlig ränta. Dessa lån har gjort det möjligt att trots dålig lönsamhet kunna förnya flottan.

Tidigare har det funnits möjlighet att erhålla s.k. fiskberedningslån. Denna möjlighet togs bort i följet vilket innebar en minskning av det totala beloppet, som uppgick till 50 milj. kr., med 10 milj. kr.

För att kompensera ökade kostnader behöver en uppräknings av lånebeloppet ske. I budgetpropositionen bilaga 11 under E6 uppgår lånebeloppet till 40 milj. kr. Vi föreslår att en uppräknings sker med 10 miljoner kronor så att det totala lånebeloppet blir 50 milj. kr. för budgetåret 1990/91.

Fiskeövervakning

För att kunna bedriva en god beståndsvård krävs en effektiv fisketillsyn och övervakning.

Det olaga fiske som pågår av andra nationer i svensk fiskezon måste stävjas och det kan endast ske genom en effektivare övervakning. Särskilt under våren när torskfisket pågår och när det gäller laxfisket speciellt öster om Gotland.

Fisketillsynen i skärgården behöver förstärkas för att skydda nedfiskade arter såsom lax, laxöring och hummer. Tillsynsmän som består av yrkesfiskare som praktiskt taget endast ersätts för sina utlägg, bedriver en effektiv tillsyn. Denna verksamhet är nu hotad av minskade anslag. I stället borde den utökas och organiseras över hela landet. För att få en effektivare tillsyn till havs vore det lämpligt och ekonomiskt överkomligt att under högsäsongen hyra in lämpliga fartyg för övervakning, och det borde vara möjligt att genom fiskenämndernas försorg bevara och utveckla fisketillsynen i sjöar, vattendrag och i skärgården. Vi anser att dessa möjligheter bör undersökas.

Fraktstöd för foderfisk

I samband med ett dumpningsförbud för sill i Östersjön infördes ett fraktbidrag för att en viss lönsamhet skulle uppnås och intresset för att tillvarata foderfisken skulle öka. Förbudet infördes i första hand med tanke på miljön och de skador som förruttnelsen av den dumpade sillen åstadkom. Samtidigt erhöll fiskmjölsfabriken på Ängsholmen i Bohuslän (den enda i Sverige) en viss mängd råvara som var värdefull för fabriken verksamhet, lönsamhet och för sysselsättningen.

I förra årets anslagsframställning föreslog fiskeristyrelsen att fraktstödet skulle överföras till andra ändamål såsom skrotning av fiskefartyg. Fiskeristyrelsen motiverade sitt förslag med att fraktstöd numera utgår från prisregleringen. Så var inte fallet vilket vi påpekade i vår reservation. Saken JO-anmälades och JO gav oss rätt.

Följden av riksdagens beslut blev tyvärr så, att det inte längre finns någon motivering för att tillvarata avfallet som sorteras ut eftersom det inte ger någon lön för arbetet. Det medför att det hamnar i havet till skada för miljön och i strid med gällande förbud.

Vi anser det angeläget från flera synpunkter att fraktstödet åter införs till gagn för fisket, miljön och sysselsättningen vid fabriken på Ängsholmen.

Vi föreslår därför att upp till 500 000 kronor under anslaget E 5 får tas i anspråk för att användas för fraktstöd för de bifångster av foderfisk som erhålls vid sill/strömningfiske i Östersjön när foderfisken fraktas till Ängsholmen per lastbil.

Hemställen

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra vattenmiljön,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för en bättre beståndsvård,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bildande av och statsbidrag till fiskevårdsområden,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-

tionen anförts om en utvärdering av det fria handredskapsfisket på södra ostkusten,

Mot. 1989/90
Jo406

5. att riksdagen till Lån till fiskerinäringen för budgetåret 1990/91 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 10 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag på 50 000 000 kr.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bättre fiskeövervakning,

7. att riksdagen beslutar att upp till 500 000 kr. av anslaget Bidrag till fiskets rationalisering m.m. får tas i anspråk för fraktstöd på det sätt som i motionen angivits.

Stockholm den 22 januari 1990

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Carl G Nilsson (m)

Ivar Virgin (m)

Mona Saint Cyr (m)

Birgit Henriksson (m)

Hans Dau (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Anders G Högmark (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

